

Factsheet

Vredesopvoeding op Vlaamse scholen

“De inherente kwaliteit van een samenleving is afhankelijk van de manier waarop de samenleving en haar leden omgaan met geweld.”

Vlamingen zijn het erover eens dat de volgende generaties geïnformeerd moet blijven over de gruwel en waanzin van oorlogen en geweld. Conflict is dan wel eigen aan de menselijke aard maar een geweldloze omgang met deze conflicten vraagt inzicht, bepaalde attitudes en specifieke vaardigheden. Hierin is er een belangrijke rol weggelegd voor scholen die door het opzetten van vredesopvoedingsprojecten kunnen bijdragen aan een vredescultuur.

De vlag van vredesopvoeding dekt vele ladingen. Sommige projecten zijn veeleer praktisch, andere filosofisch. Sommige richten zich op het individuele niveau, andere richten zich op groepen. Sommigen hebben een ethisch of religieus doel, anderen willen kinderen leren hoe ze zich kunnen wapenen tegen bijvoorbeeld pesten op school. Vrede is niet nauw af te bakenen en vredesopvoeding bijgevolg ook niet. Bovendien werken veel scholen in hun dagelijkse praktijk aan vredesopvoeding, eerder dan met specifieke projecten.

Wie organiseert vredesopvoedingsprojecten op school?

In bijna drie kwart van de scholen vonden in de schooljaren 2005-2006 en 2006-2007 een of meerdere vredesopvoedingsprojecten plaats. In het secundair onderwijs werden relatief meer projecten georganiseerd dan in het basisonderwijs, 80% tegenover 62%. De scholen die een zo'n project ondernemen, organiseren gemiddeld ongeveer 1 project per school per jaar. Het initiatief voor het opzetten van een vredesopvoedingsproject ligt meestal bij een groep van leerkrachten. Er is hier wel een groot verschil tussen beide onderwijsniveaus. In het basisonderwijs komen er meer projecten vanuit de directie zelf of van één individuele leerkracht. In het secundair onderwijs is het veeleer een groep van leerkrachten die het initiatief neemt. Projecten die volledig worden georganiseerd door externe organisaties vormen een minderheid. Scholen organiseren meestal zelf de projecten maar maken daarbij wel vaak gebruik van didactisch materiaal van externe organisaties.

Extern ondersteunde vredesopvoeding op school

Vredesopvoeding op school wordt vrij vaak – direct of indirect – ondersteund door een externe organisatie en dan vooral in het basisonderwijs. Het Vredesinstituut vond een zestigtal organisaties die samen meer dan 400 vredeseducatieve initiatieven aanbieden voor het onderwijs. De externe ondersteuning van vredesopvoeding gebeurt vooral in de vorm van het leveren van didactisch materiaal of andere informatie. Projecten die volledig worden uitgewerkt en georganiseerd door een externe organisatie, vormen een minderheid in het Vlaams onderwijs: 12% in het basisonderwijs en 29% in het secundair onderwijs. Scholen zijn dus niet louter de afnemer van projecten van het middenveld, meestal gaan de betrokken leerkrachten zelf aan de slag met materiaal van de organisatie om zelf een project op te zetten.

Welke vredesopvoedingsprojecten worden op school georganiseerd?

Thema's

Het merendeel van de projecten zowel in het basis – als het secundair onderwijs zijn gewijd aan de thema's verdraagzaamheid en democratische attitudes. Het gaat hier dan om verdraagzaamheid van een andere huidskleur, geloofsovertuiging of geslacht, of om interculturele verdraagzaamheid, discriminatie en etnocentrisme. Onder het thema democratische attitudes vallen die projecten die handelen over burgerzin, consensusvorming en mensenrechten, maar ook de kloof tussen arm en rijk of noord-zuid verhoudingen. Projecten rond democratische attitudes worden bovendien vaker georganiseerd door externe organisaties. Slechts een vijfde van de vredesopvoedingsprojecten in Vlaamse scholen richt zich op geweldloosheid. Het gaat dan meestal over het inter-persoonlijk niveau, de kleine vrede, zoals bijvoorbeeld initiatieven tegen pesten.

Methodes

De verschillende thema's worden met diverse didactische methodes behandeld, of vaak met een combinatie van methodes. Klasdiscussie blijkt de vaakst gehanteerde methode (53%). Verder zijn ook lessenreeksen (46%), workshops (39%) en themaweken/dagen (37%) veel gebruikt. Maar ook hier is er een verschil tussen het basis – en het secundair onderwijs. In het secundair onderwijs gebruikt men in de eerste plaats klasdiscussies en zijn uitstappen en lezingen beduidend populairder dan in het basisonderwijs, waar men voornamelijk gebruik maakt van intensievere methodes als lessenreeksen, workshops en themaweken/dagen. De te bereiken doelgroep verschilt ook heel erg tussen de beide onderwijsniveaus. In het basisonderwijs zijn er namelijk veel meer projecten (65%) gericht op de hele school dan in het secundair onderwijs (36%).

Duur

Vredesopvoedingsprojecten hebben verschillende looptijden: ongeveer een derde van de projecten duurt 1 dag of korter, een derde duurt tussen een paar dagen en een week en een derde duurt langer dan een week. In het basisonderwijs lopen de projecten aanzienlijk langer dan in het secundair onderwijs. Dit komt voornamelijk door het verschil in didactische methodes die worden gehanteerd.

Vorbereiding

De voorbereiding van vredesopvoedingsprojecten gebeurt voornamelijk door organisatorische planning, door zich in te lezen in het thema en door het verzamelen van het didactisch materiaal. In het basisonderwijs leest men zich significant vaker in dan in het secundair onderwijs, waar men vaker dingen moet organiseren, plannen en vergaderen. Deze voorbereiding vergt in de helft van de gevallen in het basisonderwijs nauwelijks één dag terwijl in het secundair onderwijs de helft van de projecten meer dan een week voorbereidingstijd vergt. De leerlingen zelf worden bij twee derde van de projecten betrokken bij de voorbereiding. Dit gebeurt dan meestal door middel van specifieke opdrachten en taken en door in de lessen op voorhand het thema te behandelen. Bij ongeveer een kwart van de projecten organiseren de leerlingen het project actief mee maar ze hebben slechts in een erg beperkt aantal projecten zeggenschap over het thema van het project.

Meer weten?

Het volledige rapport 'Over kleine en grote vrede: vredesopvoeding in het basis- en secundair onderwijs in Vlaanderen' vind je op www.vlaamsvredesinstituut.eu.